

شرط

فرانسویان باقی ماند. جمعیت شرشال براساس آخرین آمار در ۲۰۰۸/۱۳۸۷ ش، ۴۸'۰۵۶ تن و رشد جمعیتی آن در طول ده سال ۱۷٪ بوده است (بلدیه شرشال، ۲۰۱۹؛ دیوان ملی آمار [الجزایر]، ۲۰۰۸).

امروزه شرشال با وسعت ۱۳۰ کیلومتر مربع یکی از شهرهای استان تیپازه در الجزایر است (طلس جامع جهان تایمز < ۲، نقشه ۸۷). اهالی شرشال بیشتر به عربی سخن می‌گویند و شغل اصلی‌شان کشاورزی و ماهیگیری است (فرهنگ جهانی مکانهای تاریخی <، ج ۴، ص ۱۸۵؛ بلدیه شرشال، ۲۰۱۹).

منابع: ابن‌خوئل؛ ابن‌خلدون؛ محمد بن محمد ادریسی، کتاب نزهة المشتاق فی اختراق الآفاق، بیروت ۱۴۰۹/۱۹۸۹؛ عبدالله بن عبدالعزیز بکری، کتاب المسالك والممالك، چاپ ادریان فان لیوفن و اندری فری، تونس ۱۹۹۲؛ بلدیه شرشال، الموقع الرسمي للمجلس الشعبي البلدی، ۲۰۱۹.

التعريف؛ Retrieved Feb. 10, 2019, from apc-cherchell.dz/

یحیی بوعزیز، مع تاریخ الجزائر فی الملتقیات الوطنية والدولية، الجزائر ۲۰۰۹؛ مختار حسانی، موسوعة تاریخ وثقافة المدن الجزائرية، الجزائر ۲۰۰۷؛ ابوالقاسم سعدالله، الحركة الوطنية الجزائرية، بیروت ۱۹۹۲؛ ناصرالدین سعیدونی، دراسات اندلسية: مظاهر التأثير اليبيري والوجود الاندلسي بالجزائر، بیروت ۱۴۲۴/۲۰۰۳؛ همو، وراقات جزائرية: دراسات و ابحاث فی تاریخ الجزائر فی العهد العثماني، بیروت ۲۰۰۰؛ احمد توفیق مدنی، حرب الثلاثمائة سنة بين الجزائر و اسبانيا: 1492-1792، الجزائر: الشركة الوطنية للنشر والتوزيع، [بی.تا.].

EP², s.v. "Sh arshal" (by G. Yver-[Dj. Sari]); *The History of northern Africa*, ed. Amy McKenna, New York: Britannica Educational Publishing, 2011; *International dictionary of historic places*, vol. 4, ed. K.A. Berney and Trudy Ring, London: Routledge, 2013, s.v. "Cherchell(Algeria)" (by Clarissa Levi); *Leo Africanus, Description de l'Afrique*, ed. Ch. Schefer, Paris 1896-1898; Office national des statistiques [Algérie], 2008. Retrieved Feb. 10, 2019, from www.ons.dz/collections/w42-p1.pdf; *The Times comprehensive atlas of the world*, London: Times Books, 2011.

/ الهام امینی کاشانی /

شرط، اصطلاحی در متون دینی و منابع فقهی و اصولی به معانی تعهد و التزام تبعی در قراردادها، و نیز چیزی که تأثیر

در دوره غلبه و نفوذ عثمانیها بر الجزایر، خاندانهای برجسته و بانفوذی به اداره امور در شرشال پرداختند، از جمله خاندان غبرینی*، از خاندانهای صوفی (مرباط) مغرب که از قرن دهم به این شهر مهاجرت کرده بودند. غبرینیها تا سده سیزدهم یکی از متنفذترین خاندانها در شرشال بودند، تا اینکه یکی از افراد این خاندان به فرمان والی عثمانی الجزایر کشته شد و در پی آن، آنان از شرشال به شهر ظهیره، در استان شلف در الجزایر، مهاجرت کردند. در ۱۲۴۵، با تضعیف قدرت عثمانیها در الجزایر و آغاز استعمار فرانسه، غبرینیها، که طرفدار فرانسویان بودند، دوباره به شرشال بازگشتند. در این زمان، علاوه بر آنان، خاندانهای رقیب دیگری همچون عربهای برکانی و ابن‌عوده، که هر دو وجهه دینی داشتند نیز در شرشال ساکن بودند. پس از تشکیل حکومت عبدالقادر جزایری* در ملیانه*، شرشال در ۱۲۵۱ بدانجا ملحق شد، اما در این دوره نیز حاکمیت شرشال میان خاندانهای مختلف رقیب ساکن در آنجا دست‌به‌دست می‌شد (سعدالله، ج ۱، ص ۱۳۰-۱۳۲؛ بوعزیز، ص ۲۰۴-۲۰۵). فشار دولت فرانسه برای یافتن منطقه‌ای نفوذی در شرشال شرایط سخت‌تری بر ساکنان آن تحمیل کرد. در این سالها ساکنان شرشال، در تلاش برای استقلال، به جرگه حرکتی ضد استعماری و ملی‌گرایانه پیوستند و مانع از انتصاب گماشتگان استعمارگران بر شرشال شدند (سعدالله، ج ۱، ص ۱۳۱-۱۳۲). عبدالقادر جزایری، در جریان مبارزات ضد استعماری‌اش، از بندرگاه شرشال برای حمله به ناوهای آنان بهره می‌برد، همین امر سبب شد فرانسویان در ۱۲۵۵/۱۸۳۹، ضمن اشغال شرشال (همان، ج ۱، ص ۲۹۴-۲۹۵)، با ساخت مدرسه‌ای نظامی از این شهر برای دستیابی به اهداف نظامی خویش بهره ببرند (سعدالله، همانجا). شرشال در دوره اشغال فرانسه آباد نشد و از نظر تجاری، به‌ویژه پارچه‌بافی، بسیار آسیب دید، به گونه‌ای که مهاجران غرناطی دیگر به پرورش کرم ابریشم برای تولید پارچه‌های ابریشمی توجهی نداشتند. رکود اقتصادی و نیز حملات قبایل کوهستانی در این دوره به شرشال، در ضدیت با استبداد حاکم الجزایر، زندگی بر ساکنان شرشال را دشوار ساخت و حتی موجب کاهش جمعیت آنجا شد (سعیدونی، ۱۴۲۴، ص ۶۸). باین‌همه، اشغال شرشال سبب تضعیف حرکتی مردمی نشد و بسیاری از ساکنان آن به هنگام ناتوانی از مقابله با آنان و در واقع برای بیان اعتراضات خود به کوهها و برخی نواحی اطراف کوچیدند (سعدالله، ج ۱، ص ۱۳۲). شرشال تا استقلال کشور الجزایر در ۱۳۴۱ ش / ۱۹۶۲ همچنان در دست

1. Office national des statistiques [Algérie]

2. *The Times comprehensive atlas of the world*